

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ І СПОРТУ УКРАЇНИ
Кафедра хореографії і танцювальних видів спорту

МАТЕРІАЛИ

II Міжнародної науково-практичної конференції
«Хореографія в сучасному мистецькому просторі»

3-4 лютого

Київ 2023

Редакційна колегія:

- Соронович Ігор Михайлович** Кандидат наук з фізичного виховання та спорту, майстер спорту України міжнародного класу, суддя міжнародної категорії WDC, завідувач кафедри хореографії і танцювальних видів спорту Національного університету фізичного виховання і спорту України, керівник Всеукраїнської ради спортивних танців, керівник Асоціації спортивних танців м. Києва
- Козинко Лілія Леонідівна** Кандидатка мистецтвознавства, доцентка, доцентка кафедри хореографії і танцювальних видів спорту Національного університету фізичного виховання і спорту України
- Гладка Людмила Володимирівна** Провідна концертмейстерка факультету хореографічного мистецтва Київського національного університету культури і мистецтв, старша викладачка, провідна концертмейстерка кафедри хореографії і танцювальних видів спорту Національного університету фізичного виховання і спорту України

Хореографія в сучасному мистецькому просторі: Зб. матеріалів II Міжнародної науково-практичної конференції, Київ 3-4 лютого 2023 р. Київ. Видавництво “Олімпійська література”, 2023. – 160 с.

Збірник містить матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції «Хореографія в сучасному мистецькому просторі», проведеною кафедрою хореографії і танцювальних видів спорту Національного університету фізичного виховання і спорту України 3-4 лютого 2023 р. До збірника увійшли тези учасників конференції у авторській редакції.

© Автори статей
©Вид-во “Олімпійська література”, 2023

ЗМІСТ

<i>Анастюк Анастасія Юріївна, Андрощук Людмила Михайлівна</i> Інтерпретація давньогрецької міфології засобами сучасної хореографії.....	6
<i>Андрощук Людмила Михайлівна</i> Творчість як складова освітнього процесу підготовки майбутніх хореографів в ЗВО в період глобальних світових змін.....	14
<i>Брагіна Тетяна Михайлівна, Брагін Юрій Анатолійович</i> Значення навчальної дисципліни «костюм та сценічне оформлення танцю» у процесі підготовки хореографа у ХДАК.....	21
<i>Верховенко Ольга Анатоліївна</i> До історії українського чоловічого балетного виконавства 1960-1980-х років: творча постать Євгена Косменка.....	26
<i>Гладка Людмила Володимирівна</i> Метричне та ритмічне виховання студентів-хореографів.....	29
<i>Городецька Оксана Германівна</i> Партерна гімнастика в системі початкової хореографічної підготовки здобувачів освіти.....	35
<i>Демченко Наталя Іванівна</i> Концептуальна репрезентація методики викладання класичного танцю у процесі змішаного (гібридного) формування навчального процесу.....	40
<i>Козинко Лілія Леонідівна</i> Проблемні питання при складанні програм викладання хореографічних дисциплін у закладах початкової мистецької освіти.....	45
<i>Олексюк Світлана Борисівна</i> Російсько-українська війна 2014-2022 рр. Імміграція танцівниць сучасного танцю. Колективний портрет.....	51
<i>Острроверх Тетяна Миколаївна, Кебас Ольга Борисівна</i> Методичне забезпечення навчальної дисципліни «сучасний танець» професійного спрямування початкової мистецької освіти в Україні.....	57

<i>Павленко Кристина Олександрівна</i>	
Засоби адаптації вихованців хореографічного колективу в умовах онлайн.	63
<i>Пастухов Олексій Анатолійович</i>	
Комп'ютерні ігри у системі сучасного навчання: теоретична рефлексія.....	68
<i>Перова Ганна Олексіївна</i>	
Українське чоловіче виконавство 1980-х років: Віктор Абашев, Віталій Відінєєв, Олександр Калібабчук.....	71
<i>Підлипська Аліна Миколаївна</i>	
Доктор мистецтва за спеціальністю 024 «Хореографія»: міф чи реальність? (проблеми підготовки здобувачів на третьому рівні вищої освіти).....	74
<i>Помейчук Катерина Ігорівна</i>	
Когнітивні викривлення через призму когнітивних процесів в хореографії..	79
<i>Рибаченко Віктор Федорович</i>	
Хореографія як невербальна комунікація.....	88
<i>Рубан Віктор Васильович</i>	
Виклики та перспективи хореографічної освіти сучасного танцю в Україні в умовах війни та вплив на культурні процеси – інституційний аспект обмежень і можливостей.....	95
<i>Самойлова Еліна Сергіївна</i>	
Специфіка роботи та розвиток дисципліни «Хореографічний ансамбль»..	105
<i>Синєок Віра Андріївна, Калієвський Костянтин Васильович</i>	
Трансформація національного ідеалу в часі та просторі засобами хореографічного мистецтва.....	109
<i>Тараненко Юлія Петрівна</i>	
Гейміфікація в навчанні здобувачів позашкільної освіти сучасному танцю.....	115
<i>Тимофєєва Таїсія Григорівна</i>	
Тілесно інтегративний підхід в роботі зі студентами-хореографами в період суспільно-кризових ситуацій.....	120

<i>Ткаченко Ірина Олександрівна</i> До проблеми підготовки фахівців хореографії для роботи зі спортсменами з естетичної групової гімнастики.....	125
<i>Тсуджі Валерія Вікторівна</i> Екологічні аспекти роботи тренерів у Японії.....	129
<i>Філімонова Христина Олегівна</i> Форми та методи роботи хореографічних колективів України в умовах військового стану.....	134
<i>Хоцяновська Людмила Францівна</i> Специфіка уроку з контактної і безконтактної імпровізації у on-line форматі.....	141
<i>Чернявський Іван Сергійович, Хом'яченко Олеся Олександрівна</i> Сучасний стан проблеми річного циклу підготовки спортсменів високої кваліфікації у спортивних танцях.....	147
<i>Шалана Світлана Віталіївна</i> Вплив спортивно-гімнастичного руху на мистецтво хореографії: початок ХХ століття.....	150
<i>Шевченко Ярослава Сергіївна</i> Формування емоційної стійкості як критерія ефективності змагальної діяльності в спортивних танцях.....	157

ТРАНСФОРМАЦІЯ НАЦІОНАЛЬНОГО ІДЕАЛУ В ЧАСІ ТА ПРОСТОРИ ЗАСОБАМИ ХОРЕОГРАФІЧНОГО МИСТЕЦТВА

Синюк Віра Андріївна
заслужена артистка України
доцентка кафедри хореографії
Київський університет імені Бориса Грінченка
Київ, Україна
<http://orcid.org/0000-0003-0623-1718>

Калієвський Костянтин Васильвич
аспірант кафедри режисури та хореографії
факультету культури і мистецтв
Львівський національний університет імені Івана Франка
викладач кафедри хореографії
Київський університет імені Бориса Грінченка
Київ, Україна
<http://orcid.org/0000-0003-4202-4222>

Прагнення людини до досконалості було завжди пріоритетним напрямком у її розвитку. Історичні шляхи формування національних духовних ідеалів пролягали крізь боротьбу за волю та самобутність, створюючи міцний фундамент української національної свідомості.

На яких засадах ґрунтується ідеал? Перш за все це сформовані визнані народом цінності, які тісно пов'язані з етичними, моральними нормами життя. Ми є частиною природи, яка має свої закони і правила та безпосередньо впливає на наше відчуття гармонії та щастя. Божественні закони добра і зла є основними життєвозберігаючими канонами людства, відірваність та нерозуміння яких неминуче несе велику шкоду особистості. Добро має силу зміцнювати нас, що сприяє вдосконаленню та розвитку, зло ж навпаки просякнуте слабкістю та застоєм, що стримує людство у своєму розвитку, обмежуючи його рух і відкидаючи далеко назад.

Отже, головним поняттям в етичній національній культурі є добро нації, що одночасно є добром для кожної особистості.

На сучасному етапі відродження національної культури особливу увагу в контексті розвитку гармонійної особистості має аспект формування національного ідеалу. За останні роки з'явилося чимало досліджень, пов'язаних з цією проблематикою. Це роботи таких науковців, як Овчарук О., Руденко Ю., Пилат В., Мостова І., Кархут Ю., Кузик О. та ін.

Мета дослідження - дослідити вплив народного хореографічного мистецтва на формування естетичної досконалості особистості. Мовою мистецтва сприяти гармонійному втіленню національного ідеалу в сучасне середовище.

Вірність і гідність, всі моральні категорії добра, совісті і правди, свободи і обов'язку, працьовитості та любові до батьківщини є фундаментальними аспектами національного ідеалу.

Помилкою буде вважати, що національний ідеал є застиглою моделлю в часовому вимірі. На його здатність змінюватись, трансформуватись та переналаштовуватися до різних конкретних умов сьогодення впливають засоби освіти, виховання та культури. Найголовнішим чинником формування гармонійної особистості є національне хореографічне мистецтво, завдяки якому прискорюється рух виховання до вершин національного ідеалу.

Універсальні принципи хореографічного мистецтва позитивно впливають не тільки на тілесне, а й на духовне здоров'я нашої нації. Саме національна культурна спадщина, на якій ґрунтується хореографічна культура України з її феноменологічними властивостями здатна стати одним із консолідуючих чинників у формуванні української нації.

Занурюючись у дослідження терміну «ідеал» з точки зору філософії, можемо звернути увагу на дослідження Овчарук О. в роботі «Парадигмальні виміри ідеалу людини у просторі культури ХХ – початку ХХІ століття» [3]. За її словами «[...] ідеал з позиції його теоретичного осмислення у вимірах класичного, некласичного та постнекласичного філософування, як продукт загальнолюдської культури існував на всіх етапах розвитку людства» [3, с. 24].

Саме процес творчого становлення людської особистості, на яку мали вплив політичні та економічні умови буття, сформували світоглядні позиції, ціннісні орієнтації, життєві принципи та переконання. Отже, здатність до творчої діяльності, креативність, спрямованість до творчої самореалізації становлять культурологічну основу людини. За словами Овчарук О. «У категоріальному вимірі ідеал цілком відповідає атрибутивним характеристикам категорій, відтак виступає як інтегративний компонент культури, що забезпечує вищий рівень усвідомлення світу та його оцінку, а також реалізується у різних формах теоретичного та практичного осягнення культури. В культурологічному пізнанні концепт ідеалу може бути задіяний у процесі реконструкції духовних феноменів та ціннісних систем» [3, с. 25].

Це свідчить про постійну трансформацію сталих форм культурологічного осмислення образів ідеалу людини. Досліджуючи основні концепції ідеалу людини Овчарук О. розкриває сутність культурологічної концептуалізації, яка складається з трьох складових. «Перша складова дозволяє інтерпретувати простір будь-якого типу культури у вимірах його ціннісно-сислової картини світу, через семантику універсальної культури. Друга складова розкриває процес утворення ідеалу людини з позиції теоретичного моделювання. Третя – дає можливість виявити форми його художніх та творчо-практичних інтерпретацій. Єдність цих складових дозволяє розкрити феномен ідеалу людини з позиції його ціннісно-сислового змісту, процесу утворення та механізму об'єктивізації у смислового просторі культури» [3, с. 25].

Що стосується саме національного ідеалу, то неабияку роль зіграло саме хореографічне мистецтво, транслюючи у сучасне середовище феномени козацької спадщини. Хореографічне мистецтво увібрало в себе найкращі зразки національного колориту та характеру українського народу.

Одним із яскравих прикладів мужності, неймовірної сміливості та неординарності може слугувати образ козаків-характерників. Хто ж вони такі і чим заслужили до себе таку увагу? Феномен духовності козаків-характерників

до кінця непізнаний, але ментальний лад, просякнутий етнічним духом, до цього часу залишається фундаторною парадигмою образу.

За словами Ю. Руденка козаки-характерники «[...] знали науку своїх предків про самовладання, керування своїм тілом і могли викликати в собі такий стан, який сучасна наука ще не здатна пояснити. Є всі підстави вважати, що запорожці-характерники знали, зберігали і передавали з покоління в покоління езотеричні, астральні знання і магічне мистецтво далеких пращурів» [5, с. 143].

Отже, образ козаків-характерників увібрав у себе загартовані могутні, титанічні козацькі характери, сталеву волю, залізні нерви, гострий, кмітливий, винахідливий розум, блискавичну реакцію, фантастичну інтуїцію. Цей образ є невід'ємною складовою загального збірного образу національного характеру українського народу, що стає базовим аспектом національного ідеалу.

Послідовниками козаків-характерників в сучасній інтерпретації можна вважати фахівців школи Бойового Гопака, що має свої осередки в багатьох областях України. Керівником та духовним наставником є Володимир Пилат, який є відомим фахівцем у ділянці бойових мистецтв як теоретик і як практик. Будучи досвідченим педагогом та прекрасно володіючи технікою бойового гопака, він написав твір, в якому надихає молодь рухатись до високих моральних цінностей, досягати фізичної вправності, транслювати в сучасне середовище патріотизм, козацьку філософію та національний ідеал.

За словами В. Пилата «Танець – це найкращий спосіб вишколи рухів ногами. Завдяки танцям у ногах з'являється легкість, а це дає можливість протистояти декільком ворогам» [4, с. 29]. Дійсно, якщо уважно проаналізувати рухи українського танцювального гопака, то неозброєним оком можна побачити в трюковій частині танцю такі вправи як розніжка, використання якої дозволяє протистояти двом нападникам одночасно. Повзунці – вправа, яка дозволяє боротися із супротивником проти нижньої частини його тіла.

Також танцю Гопак притаманні такі рухи, як голубці та тинки. Ці рухи виконують і хлопці, і дівчата. Якщо брати до уваги бойовий гопак, то ці рухи є системою боротьби проти середньої частини тіла супротивника. Також існує ряд

технічних вправ, які спрямовані завдавати шкоду голові, шії, грудній клітині та рукам. Це пістоль та шулик. Пістоль – це удар в сторону однією ногою у стрибку, шулик – удар двома ногами вперед у стрибку.

Отже, техніка танцювального та бойового гопака має яскраві специфічні, самобутні виразно-національні рухи, яких не існує в одноборствах та танцях інших народів, що робить їх унікальними та дуже важкими і складними для виконання представниками інших національностей.

Цікаво зазначити, що бойові танці входили в програму гімнастичних вправ у Стародавній Греції, завдяки яким зміцнювалось здоров'я, вдосконалювалось тіло та душа.

Дух і тіло козаків гартувалось в далеких військових походах, екстремальних ситуаціях, що вимагало залізної дисципліни, фізичної і психофізичної витривалості та витримки. За словами Ю. Руденка «Серед козаків високо цінувався культ сили та фізичного здоров'я, а любов до України і особистий дійовий, практичний внесок у захист її інтересів були найвищими критеріями оцінки громадянської позиції, ефективності прикладання своїх фізичних, психофізичних та інтелектуальних сил і можливостей» [5, с. 222].

Бойове танцювальне мистецтво було поширене по всій території України. Саме опришки та гуцули відпрацьовували через танець відповідні навички і майстерність володіння топірцями, ножами і мечами, виконували переміщення з ударами та присядками. У Західній Україні найпопулярнішими бойовими танцями є «Аркан», «Опришки», «Гайдук», які виконувались із топірцями. Бартки виконували функції не тільки військові, а й використовувались під час проведення багатьох весільних обрядів. Із прикрашеними топірцями танцювали колядки під час зимових святкових дійств.

За словами І. Мостової «В Україні поєднання бойового та танцювального мистецтва найпомітніше. А танець є значною складовою бойового трансю. В основу відреставрованих українських бойових мистецтв покладено ритуальний танець: дійство перед початком поєдинку та сама техніка ведення бою (плавні охоплюючі захвати, ковзні переміщення, хвилеподібні удари). Музичний

супровід поступово залучав виконавця до специфічної форми тансу, а танцювальні рухи поступово адаптувалися до бойового мистецтва» [2, с. 147].

Отже, синтез бойових мистецтв і хореографічного мистецтва базується на гармонійному поєднанні фізичних процесів з духовною наповненістю та практикою.

«Народний український танець упродовж усієї історії збагачувався все новими виражальними засобами, в яких віддзеркалювались такі риси як життєрадісність, героїзм, гумор та інші виразні характерні особливості українців. Навіть ритуальні та обрядові танці, які мають етнографічну і автентичну простоту, мають високу естетичну форму і духовну глибину» [1, с. 345].

Народне хореографічне мистецтво пройшло довгий шлях перетворень та трансформацій, але незмінним залишилось джерело рідної культурної спадщини, яке зберігає в собі та транслює філософську метафоричну систему самобутності та унікальності. Виховна цінність його полягає у формуванні та розвитку особистості через пізнання історії становлення національної хореографічної культури, ознайомленні зі звичаями та традиціями українського народу.

Суть народного танцю полягає в його спадкоємності та безперервності існування у часі та просторі, який тісно пов'язаний з життям та побутом народу.

Проведене дослідження не вичерпує поставленої проблеми. Перспективними напрямками подальших досліджень можуть бути аналізи виховного процесу у різних формах сучасної хореографічної культури, що дозволить розширити отримані знання у джерело прогнозованих змін. Подальшого вивчення потребують звичаї та традиції, що віддзеркалюють уявлення про національний ідеал людини на різних культурно-історичних етапах її розвитку.

На сьогодні українське суспільство потребує вироблення образу ідеалу людини нового тисячоліття, який виступає ідеалом сучасної культури, але який не повинен втратити універсальні цінності національної свідомості та самосвідомості.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Кархут Ю., Кузик О. Народне хореографічне мистецтво як засіб пізнання та збереження традицій народу, патріотичного виховання молодого покоління: *Науковий журнал «Молодий вчений», Культурологія, №11 (87), Листопад 2020. Одеса. С. 344-350 URL: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2020-11-87-74>*
2. Мостова І. Синтез бойового та хореографічного мистецтв, специфіка взаємодії. Рівне, Збірник «Українська культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку», 2021, вип. 38, розд. III. :РДГУ. С. 145-150
3. Овчарук О. *Парадигмальні виміри ідеалу людини у просторі культури ХХ – початку ХХІ століття*. Київ: НАКККіМ, 2018. 36 с.
4. Пилат В. *Бойовий Гопак*. Львів: Галицька видавнича спілка, 1999. 336 с.
5. Руденко Ю. *Українська козацька педагогіка: витоки, духовні цінності, сучасність*. К.: МАУП, 2007. 384 с.

ГЕЙМІФІКАЦІЯ В НАВЧАННІ ЗДОБУВАЧІВ ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ СУЧАСНОМУ ТАНЦЮ

Тараненко Юлія Петрівна
кандидатка педагогічних наук
Бердянський державний педагогічний університет
Запоріжжя, Україна
керівниця гуртка – методистка
Центр дитячо-юнацької творчості ім. Є. Руднєвої
Бердянськ, Україна

Розвиток інформаційно-комунікаційних технологій, доступність різних індивідуальних електронних пристроїв, розширення спектру ігор призвело до масового застосування ігрових елементів в освітньому процесі.

Однією з тенденцій використання нових підходів і методик для реалізації активного навчання є гейміфікація, що за останні декілька років входить до списку трендів.

Сучасні здобувачі позашкільної освіти знаходяться в особливому інтерактивному ігровому просторі, тому гейміфікація власне і використовується